
Europa må innhente USAs forsprang

AKTUELT

TOM SUNDAR

Email: tom.sundar@legeforeningen.no

Tidsskriftet

I Europa er det økende bekymring for at USA skal få et verdensherredømme over medisinsk gen- og bioteknologi. En av dem som ivrer mest for å styrke den europeiske forskningen på dette området, er nederlenderen Gert van der Ommen.

Medisinsk forskning i USA har oppnådd en særstilling de siste årene. Fremdeles går halvparten av det føderale budsjettet for forskning og utvikling til militær forskning, men helseforskning følger som en klar nummer to med nesten 20 % av dette budsjettet (1). For 2000 fremmet president Clinton et budsjettforslag på 15,3 milliarder dollar til National Institute of Health (NIH). Kongressen økte dette til 17,1 milliarder dollar, hvilket er en nominell økning på 14,4 % fra året før. Kongressen har også varslet en fortsatt opptrapping av NIHs budsjett til ca. 28 milliarder dollar innen 2004.

Behov for patentdiskusjon

Gert van der Ommen

Gert van der Ommen, forhenværende president og nåværende visepresident i Human Genome Organization (HUGO), var gjest i Oslo under Bioteknologinemndas åpne dager i juni. Han er en av mange europeiske forskere som nå tar til orde for å bygge opp teknologisk kompetanse på områder der Europa ligger etter USA.

– Det er viktig å stimulere innovasjon og produktivitet, særlig i små og mellomstore bioteknologiselskaper, og hjelpe frem forskningsmiljøer som har gode ideer. Behovene for teknologiinvesteringer krever et nært samarbeid mellom myndigheter, forskningsinstitusjoner og industrien, understreker van der Ommen.

Samtidig advarer han mot såkalt “brain-drain”, dvs. å flytte akademisk arbeidskraft over i legemiddel- og bioteknologiindustrien.

– Forsøk på å transplantere vitenskapsfolk til industrien, er det samme som å spise opp hjernekapital. Dette er en gammeldags måte å tenke på og som ikke gir resultater på sikt. Innovasjon forutsetter at offentlige institusjoner holder på sine forskere, samtidig som de inngår kontrakter med industrien for å sikre kapitaltilgang og incitamenter for næringsutvikling. Denne strategien har økende oppslutning i EU, men ennå er det lenge før Europa kan ta igjen forspranget til USA og Japan, sier den nederlandske forskeren.

– EUs nye patentdirektiv er et viktig virkemiddel for å posisjonere Europa i forhold til den mer liberale patentlovgivningen i USA, mener van der Ommen. Han er kjent med debatten om genpatentering som har pågått i Norge, men ønsker ikke å gå nærmere inn på den:

– Det er mange gråsoner her. Det som synes helt klart, er at vi trenger internasjonale kjøreregler for patentsystemet, ikke minst nå som genomkartleggingen vil bli avløst av funksjonell genforskning. Særlig er det viktig å få en debatt om definisjonene for biologisk patentering. Patentreglene må sikre både medisinsk og kommersiell utnyttelse av genomforskningen, og samtidig forhindre at gensekvenser som sådan kan bli patentert, sier han.

Han tror at dette dilemmaet kan løses ved å innføre regler for krysspatentering, og trekker paralleller til fly- og bilindustrien:

– Ingen kan ta patent på fly eller biler, men derimot på en bestemt modell eller bestemte modelldeler. På samme måte må patenter på biologisk materiale helt og holdent være knyttet til kommersiell utnyttelse. Dersom det blir konflikter på dette området, må også nasjonale regjeringer ha adgang til å gripe inn med sine lovverk, sier Gert van der Ommen.

LITTERATUR

1. Nøkkeltall for medisinsk og helsefaglig forskning 1999. Oslo: Norges forskningsråd, 2000.

Publisert: 10. august 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. februar 2026.